

Koncepce činnosti Památníku Terezín v letech 2011-2015

V roce 1947 vznikl Památník národního utrpení – později přejmenovaný na Památník Terezín. Je to instituce, jejímž posláním je uchovávat památku obětí rasové a politické perzekuce v letech nacistické okupace, její odkaz přibližovat a zprostředkovávat veřejnosti prostřednictvím muzejní a osvětové činnosti a současně pečovat o místa spojená s utrpením desítek tisíc lidí v letech druhé světové války.

Po únoru 1948 bylo původní poslání této instituce na dlouhou dobu zapomenuto a muzejní a osvětová činnost se řídila zásadami vládnoucí totalitní ideologie. Teprve po listopadu 1989 se vytvořily předpoklady pro nápravu deformací a přechod k seriózní výzkumné, muzejní, osvětové a vzdělávací činnosti.

V roce 1992 byla vypracována koncepce činnosti Památníku, která zahrnovala přebudování stávajících expozic a vybudování expozic nových, které by odstranily deformace z uplynulých čtyřiceti let. Vedle rozvoje výzkumné činnosti a s tím souvisejícím navazováním kontaktů s domácími a zahraničními institucemi a jednotlivci z řad badatelů byla nově koncipována činnost muzejní a zahájena i vzdělávací činnost. Novým způsobem byly realizovány vzpomínkové akce, osvětová a propagační činnost. Koncepce vypracovaná na počátku 90. let byla úspěšně naplněna, avšak nečekaným faktorem ve vývoji Památníku se stala katastrofální povodeň ze srpna 2002. Zničeno bylo celkem sedm stálých expozic, které pak musely být postupně obnovovány. Poškozeny byly některé z depozitářů, jakož i část archivních a knihovních fondů. Různou měrou byly povodní zasaženy všechny objekty a areály Památníku bez výjimky. Díky rozsáhlé a rychlé pomoci ze státních prostředků, ale i soustavné pozornosti věnované situaci v Památníku Terezín za strany Ministerstva kultury ČR, se povodňové škody dařilo relativně rychle odstraňovat. Významná pomoc přišla i ze zahraničí. Památník Terezín proto mohl relativně záhy přejít k rozvíjení svých činností v normálním režimu, třebaže v případě objektů a areálů je třeba některé následky povodně odstraňovat dodnes.

Další střednědobá koncepce činnosti byla vypracována na období let 2005–2010

a úspěšně realizována. Na ni navazuje střednědobá koncepce činnosti pro léta 2011–2015.

Její hlavní součásti představuje následující výčet:

a) Vědeckovýzkumná činnost.

Soustavný výzkum spojený s analytickým zpracováváním informací o osudech pronásledovaných a perzekvovaných osob probíhá v Památníku Terezín již téměř dvě

desetiletí. Jeho výsledky zveřejňované v tištěné podobě a ve stále větší míře i na webových stránkách mají napomáhat rozvoji historiografie moderních dějin, ale i výchovně vzdělávací činnosti. Mají sloužit i jako argumentační základna při usilování demokratických sil o zastavení dalšího šíření neonacismu a rasové nesnášenlivosti v české společnosti.

Tento výzkum bude nadále provádět především historické oddělení, které se zaměří na pokračování základního výzkumu dějin represivních zařízení v Terezíně a Litoměřicích v období nacistické okupace, jakož i výzkum širších souvislostí rasové a politické perzekuce včetně vývoje nacistického represivního aparátu a dalších osudů vězňů po deportaci z výše uvedených represivních zařízení do dalších věznic, káznic a koncentračních táborů různých druhů. Tento výzkum bude zahrnovat systematické rešerše v domácích i zahraničních archivech a kontakty s domácími i zahraničními institucemi i jednotlivci zabývajícími se touto problematikou. Konkrétně se bude jednat o tyto úkoly:

- Výzkum dějin terezínského ghetta bude pokračovat v objasňování úlohy služebny SS a jejích nadřízených složek (studie o Karlu Rahmovi a Hermannu Krumeyovi), objasněn bude význam terezínského ghetta pro perzekuci Židů v Sudetské župě a dále podoby ekonomické exploatace terezínského ghetta okupačními orgány. Pokračovat bude výzkum úlohy samosprávy ghetta, jakož i často zkreslované postavení a další osudy takzvaných privilegovaných vězňů ghetta. Dokončen bude výzkum osudu duševně chorých Židů v českých zemích a v odtrženém pohraničí. Zpracována bude studie o osudech židovských vězňů deportovaných z českých zemí do ghatt v Lodži a Varšavě a poté srovnávací studie o ghettech v Terezíně a Lodži. Nově bude vypracována rovněž studie o evakuačních transportech, které do terezínského ghetta přijížděly v samotném závěru války.
- Soustavně bude doplňována databáze bývalých vězňů terezínského ghetta a dalších obětí holokaustu z českých zemí, které neprošly terezínským ghettem. Obě databáze jsou badatelům a širší veřejnosti spolu s databázemi, které budou zmíněny dále, zpřístupněny na webových stránkách Památníku Terezín. Na těchto stránkách budou vedle stávajících souborů umístěny další části sbírek PT ve spolupráci historického oddělení s dalšími odbornými odděleními.
- Ve výzkumu policejní věznice gestapa v Malé pevnosti bude hlavní důraz položen na dobudování databáze jejích bývalých vězňů, která byla zveřejněna na webových stránkách na konci roku 2010. Bude pokračovat získávání co největšího počtu údajů o okolnostech zatčení, věznění a dalších osudech vězňů v letech okupace. K této databázi budou připojeny dokumenty, které jsou ve vlastnictví PT – dvě původní kartotéky policejní věznice v Malé pevnosti a dvě původní kartotéky Soudního oddělení věznice Pankrác. Do roku 2013 bude

publikována studie o Komandu Jenerálka, které bylo sestaveno z vězňů policejní věznice v Malé pevnosti. Do konce roku 2014 bude zpracována studie o vězeňkyních tzv. ženského dvora policejní věznice.

- Výzkum koncentračního tábora Litoměřice se zaměří především na doplňování databáze bývalých vězňů, umístěné od počátku roku 2011 na webové stránky PT. Na nich bude zpřístupněna rovněž původní kartotéka koncentračního tábora Litoměřice. Do konce roku 2014 bude zpracováno Kalendárium událostí v koncentračním táboře Litoměřice, které bude rovněž zveřejněno na webových stránkách PT.

- Pokračovat budou práce na doplňování a rozšiřování databází bývalých vězňů dalších nacistických represivních zařízení, zpřístupněných na webových stránkách PT. Jedná se především o databázi vězňů dalších poboček koncentračního tábora Flossenbürg (hlavní pobočkou byl KT Litoměřice) na území českých zemí a dále o databáze bývalých vězňů z českých zemí, kteří byli deportováni do koncentračního tábora Ravensbrück a do koncentračního tábora Mauthausen. Do roku 2015 bude v elektronické podobě zpracována a na webové stránky umístěna rovněž databáze českých vězňů KT Buchenwald.

- Výsledky výzkumu úlohy jednotlivých složek nacistického represivního aparátu, zejména o jejich působení na území Protektorátu Čechy a Morava, budou zveřejňovány v podobě studií a vyústí v roce 2013 ve vydání publikace „Nasazení nacistického represivního aparátu při okupaci českých zemí“.

- Ve spolupráci se vzdělávacím oddělením bude v roce 2012 dokončen a pro využití ve vzdělávacích programech PT připraven historicko-dokumentární projekt „Školákem v Protektorátu Čechy a Morava“.

- Do konce roku 2015 budou postupně zpracovány všechny soudní spisy Mimořádného lidového soudu v Litoměřicích, které se vztahují k policejní věznici v Malé pevnosti, terezínskému ghettu a KT Litoměřice. Výsledky tohoto výzkumu budou publikovány v roce 2015.

- Pracovníci Památníku Terezín se budou účastnit vědeckých konferencí a seminářů k tematice, která je náplní jejich práce, a připravovat pro tato jednání příspěvky přinášející výsledky jejich výzkumů. Pokračovat bude rovněž soustavná publikační činnost pracovníků oddělení. Vedle samostatných prací zmíněných výše půjde především o příspěvky do ročenky Památníku Terezín „Terezínské listy“ a do čtvrtletníku „Zpravodaj. Vzdělávací a informační bulletin“.

- Výsledky výzkumné činnosti budou veřejnosti zpřístupňovány nejen v publikacích

a odborném tisku, ale také ve vzdělávací činnosti formou zajišťování přednášek a besed pro pedagogy, studenty a žáky z domova i ze zahraničí, jakož i formou přednášek pro veřejnost.

- Pokračovat bude průběžné zajišťování odborných konzultací pro badatele z domova i ze zahraničí, poskytování informací sdělovacím prostředkům i dalším zájemcům.

- Nadále budou zpracovávána potvrzení o věznění buď přímo pro bývalé vězně, nebo pro jejich rodinné příslušníky, úřady a soudy.

b) Sbírkotvorná činnost.

Památník Terezín shromažďuje sbírku hmotných dokladů k rasové a politické perzekuci z období okupace českých zemí nacistickým Německem se zvláštním zřetelem na dějiny policejní věznice pražského gestapa v Malé pevnosti Terezín, dějiny terezínského ghetta, dějiny koncentračního tábora v Litoměřicích a starší historii města Terezín a sbírku výtvarných děl. Sbíрку tvoří na základě vědeckého poznání a vlastní koncepce sbírkové činnosti. Památník rovněž spravuje sbírku písemností archivní povahy.

Ke sbírkovým předmětům pořizuje odbornou dokumentaci písemnou a podle potřeby

i obrazovou, případně zvukovou. Sbírkové předměty odborně zpracovává a vytěžuje z nich poznatky potřebné pro výzkumnou činnost. Sbírkové předměty, odbornou dokumentaci k nim a poznatky získané jejich odborným zpracováním prezentuje zejména prostřednictvím stálých expozic a krátkodobých výstav, jakož i vlastní publikační, vzdělávací a přednáškovou činností v České republice i v zahraničí a dalšími kulturně výchovnými aktivitami určenými pro nejširší veřejnost.

Uvedené činnosti budou i v období let 2011–2015 zajišťovat oddělení dokumentační

a oddělení sbírkové, v těsné spolupráci s oddělením historickým. Dokumentační oddělení od konce 60. let 20. století buduje podsbíрку historicko-dokumentární, kterou tvoří jednak písemnosti a vzpomínky bývalých vězňů, jednak obrazový materiál, týkající se především dějin Terezína od jeho založení do roku 1945. Hlavní část tvoří materiály z období 2. světové války, pocházející ze sběrného a průchozího tábora pro Židy - ghetta v Terezíně, z policejní věznice gestapa v terezínské Malé pevnosti a z koncentračního tábora v Litoměřicích. Menší soubory se vztahují k perzekuci českých občanů v dalších nacistických represivních zařízeních, starším dějinám Terezína a dějinám internačního tábora pro německé obyvatelstvo v Malé pevnosti z let 1945–1948. Vedle získávání materiálu, který má povahu sbírkových předmětů, bude i v uvedeném časovém období probíhat rovněž sběr kopií písemností, jež sice sbírku výrazněji neobohatí, ale mohou přispět k lepšímu poznání příslušné problematiky

a doplnit naše znalosti o samotných sbírkových předmětech. Současně budou pramenným materiálem pro doplňování údajů v databázích bývalých vězňů. Z tohoto důvodu i nadále budeme pokračovat v rešerších v archivních a sbírkových fondech tuzemských a zahraničních institucí a rozšiřovat tímto způsobem fond pomocného materiálu.

Sbírkové oddělení Památníku Terezín buduje podsbírku historicko-uměleckou, kterou tvoří autentické hmotné objekty dokumentární hodnoty, originální artefakty a umělecké projevy výtvarné, hudební a divadelní povahy, vzniklé převážně v období druhé světové války v letech 1939-1945. U sbírkových předmětů se jedná především o hmotné objekty a umělecká díla z ghetta Terezín, z policejní věznice pražského gestapa v Malé pevnosti Terezín, z koncentračního tábora v Litoměřicích a dalších koncentračních táborů, věznic, káznic a jiných represivních zařízení na území Čech, Německa a dalších zemí okupované Evropy. Tyto předměty se vztahují k perzekuci vězňů, pracovnímu nasazení vězňů, jejich osobnímu vybavení a osobní mimopracovní činnosti. Sbíрка prostřednictvím shromážděného materiálu podává přehled také o různých oblastech kulturního, uměleckého a duchovního života vězněných. Sbíрка obsahuje také militária, vztahující se k období Rakousko-Uherska a k období první a druhé světové války, jako jsou uniformy, zbraně, medaile, odznaky. Období od roku 1945 je ve sbírce zastoupeno především díly výtvarného umění s tematikou protiválečnou, protifašistickou a s tematikou holokaustu.

Ve sbírkotvorné činnosti bude pokračovat i systematické doplňování sbírky výtvarného protiválečného umění, a to jak díly s protinacistickými náměty a díly umělců vracejících se k tematice holokaustu, tak i díly současných autorů reagujících na válečné konflikty a projevy perzekuce v dnešním světě. Zhodnocení sbírky je dosahováno její postupnou komplexní, textovou i obrazovou dokumentací, odborným zpracováním a publikováním dílčích závěrů, různými formami prezentace předmětů i výsledků odborné práce veřejnosti. K tomu přistupuje využívání sbírkových předmětů při edukativních a výstavních programech Památníku Terezín a jejich zpřístupňování.

Stále většího významu nabývá zpřístupňování sbírky Památníku Terezín badatelům i široké veřejnosti na vlastních webových stránkách. Důraz bude položen na digitalizaci vizuální. Přednostně budou vizuálně digitalizovány badatelsky a výstavně nejvíce využívané sbírkové předměty. Jedná se převážně o výtvarná díla, notopisy a listinný materiál pocházející z bývalého ghetta Terezín a policejní věznice gestapa v terezínské Malé pevnosti. Od roku 2012 bude zahájeno také fotografování trojrozměrných předmětů, velkoplošných děl a plastik, následně pak výtvarných děl zaměřených na protiválečnou tematiku a projevy perzekuce v dnešním světě. Fotografie a skeny budou k digitálním záznamům průběžně připojovány

v závislosti na tom, jak se podaří získat povolení od dědiců či vlastníků autorských práv tam kde je to třeba, a co nejrychleji naopak v případech, kde tato práva má Památník Terezín. Je možné, že některá díla z uvedeného důvodu zůstanou v databázi přístupná pouze ve svém popisu, bez příslušného zobrazení.

I v příštích letech bude pokračovat shromažďování a odborné zpracování nově získaných sbírkových předmětů. Je však třeba počítat s tím, že přírůstky budou stále vzácnější. Každý z nich, ať už se bude jednat o fotografii, kresbu, básničku, povolání do transportu, moták, jiný písemný dokument nebo třeba originální upomínkový předmět z doby věznění, budou pro sbírku velkým obohacením. V souvislosti s touto činností bude nadále soustředěna pozornost na navazování kontaktů s přeživšími vězni či – ve stále větší míře - s jejich dědici.

V roce 2011 bude zřízen nový depozitář dokumentačního oddělení, kde bude umístěn materiál spisovny a dokumentace projektů Památníku. V roce 2014 bude vzhledem k nárůstu počtu velkoplošných výtvarných děl a trojrozměrných předmětů zřízen nový depozitář sbírkového oddělení.

c) Vzdělávací činnost.

Soustavná vzdělávací činnost Památníku Terezín probíhá již od počátku 90. let, kdy bylo tímto úkolem pověřeno nově vytvořené vzdělávací oddělení. To pro svou činnost od roku 1997 využívá prostory Střediska setkávání, umístěného v bývalých Magdeburských kasárnách v Terezíně. Část tohoto objektu byla Ministerstvem kultury České republiky dána Památníku do užívání pro jeho aktivity. Vzdělávací oddělení zde má k dispozici ubytovací část s kapacitou 45 lůžek, dále místnost pro přednášky, semináře a kulturní představení, jakož i klubové prostory. Středisko má vlastní příruční knihovnu a rovněž zázemí pro celodenní stravování. V roce 2002 získal Památník ještě další objekt s ubytovacími a seminárními prostory, který umožnil zvýšit kapacitu Střediska setkávání o dalších 28 lůžek a v roce 2008 k nim přibyl objekt v Dlouhé ulici v Terezíně se seminárními prostory a jejich zázemím.

Od roku 2000 je Památník Terezín také pracovištěm pověřeným Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR dalším vzděláváním učitelů v oblasti výuky holokaustu. Toto poslání plní Památník ve spolupráci se Vzdělávacím a kulturním centrem Židovského muzea v Praze a Muzeem romské kultury v Brně. Seminári „Jak vyučovat o holokaustu“ již prošlo více než 1 600 učitelů českých škol. Program těchto třídních seminářů zahrnuje přednášky odborníků, ale především workshopy, které ukazují možné formy výukových hodin a zároveň poskytují velký prostor pro kreativní činnost samotných učitelů. V jejich průběhu jsou

účastníci seznamováni s tradicemi a zvyky Židů a Romů, jakož i s možnostmi diverzifikovaných psychologických přístupů k různým skupinám mladých apod. Velký význam má skutečnost, že naprostá většina učitelů se po absolvování těchto seminářů do Terezína vrací i se svými studenty a žáky. Není jistě náhodou, že od doby, kdy se tyto semináře začaly konat, vzrostl počet mladých návštěvníků Památníku z České republiky více než třikrát.

Ohlas těchto seminářů byl a je takový, že jsme se s pomocí sponzorů, především mezivládní organizace Task Force for International Cooperation on Holocaust Education, Remembrance and Research (ITF), jejímž členem Česká republika je od roku 2002, rozhodli pořádat semináře navazující jako další stupně vzdělávání pedagogů. Druhým stupněm jsou semináře „Holokaust ve vzdělávání“, které se konají za účasti zahraničních lektorů. Vedle odborných přednášek přibližujících průběh holokaustu v různých evropských zemích je těžiště položeno na workshopy, které demonstrují různé formy vzdělávání o holokaustu používané v zahraničí, především v Izraeli, USA, Polsku a Německu. Třetím stupněm jsou pak semináře pořádané na dalších autentických místech nacistické represe, které se za účasti odborníků z hostitelských zemí střídavě konají v Ravensbrücku a v Osvětimi. Jako nejvyšší stupeň seminářů pro učitele se konají od roku 2005 každoroční semináře v Památníku Yad Vashem v Jeruzalémě, které jsou finančně dotovány Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR a hostitelskou izraelskou institucí.

Každoročně se Památník Terezín podílí na zajišťování společného semináře českých a německých učitelů z Ústeckého kraje a německé spolkové země Braniborsko. V této pozitivní tradici bude Památník Terezín pokračovat i nadále. Novou tradicí se pak stávají semináře pro učitele organizované ve spolupráci s Mémorial de la Shoah v Paříži.

Do vzdělávacích programů Památníku Terezín budou v souladu s požadavky pedagogů zařazovány vedle historických témat i témata aktuální, jako je současný rasismus, antisemitismus a nesnášenlivost vůči cizincům a národnostním menšinám.

Památník Terezín bude i v příštích letech klást na vzdělávací činnost značný důraz. Hlavní součástí této činnosti v letech 2011-2015 budou následující:

1/ zajišťování nabídky vzdělávacích programů pro školní mládež z České republiky;

2/ zajišťování programů pro zahraniční školní mládež v německém a anglickém jazyce, a to za přispění zahraničních dobrovolných pracovníků;

3/ organizace seminářů pro pedagogy z České republiky ve spolupráci s Židovským muzeem v Praze a Muzeem romské kultury v Brně;

4/ organizace seminářů pro pedagogy ze zahraničí ve spolupráci s českými i zahraničními partnerskými institucemi;

5/ realizace vzdělávacích projektů v oblasti vzdělávání o nebezpečích ideologie nacionálního socialismu a jejích projevu, v rámci kterých budou vytvářeny metodické a didaktické materiály vhodné k vyučování o této tematice na školách v České republice;

6/ podávání konzultací studentům vysokých škol pracujícím na školních (seminárních, diplomových) pracích zabývajících se tématy spadajícími do předmětu činnosti Památníku Terežín;

7/ organizace literárních a výtvarných soutěží pro mládež;

8/ realizace výstav nejlepších prací zaslaných do výtvarných soutěží Památníku Terežín.

Přetrvávajícím problémem zůstává dlouhá čekací doba na vícedenní semináře. To je dáno omezenou kapacitou ubytování v našich zařízeních, které je cenově dostupné pro školy. Nezbytnost objednávat školní skupiny dva roky dopředu je frustrující. Mládež, která je takto odkázána na termín, který má být realizován za dva roky, pravděpodobně do Terežína již nepřijede a vzdělávací příležitost je v takovém případě zmařena. V současné době se v Terežíně plánuje vznik nové ubytovací kapacity (Centrum Leo Baecka), kterou snad bude možno využít. V každém případě by v následujícím období bylo vhodné najít řešení, které by bylo dlouhodobě udržitelné.

Podobně bude třeba řešit otázku vzdělávacích aktivit pro studenty vysokých škol. Třebaže zejména v posledních deseti letech bylo na tomto úseku dosaženo pokroku, budeme připravovat ve spolupráci s vysokoškolskými pedagogy komplexní program, který by byl v roce 2014 předložen příslušným ministerstvům: MK ČR a MŠMT ČR.

d) Propagačně organizační a ediční činnost.

Památník Terežín bude nadále organizovat vzpomínková shromáždění a další pietní akty k uctění památky obětí nacistické okupace. Každoročně se budou konat následující vzpomínkové akce:

- Uctění památky obětí holokaustu u příležitosti Dne obětí holokaustu a předcházení zločinům proti lidskosti 27. ledna;
- slavnostní shromáždění spojené se čtením jmen obětí transportů do terezínského ghetta u příležitosti dne Jom Hašoa. Tento pohyblivý památný den připadá podle hebrejského kalendáře na termíny na konci března a počátku dubna;
- třetí neděli v květnu se budou každoročně konat vzpomínková shromáždění na popravišti v Malé pevnosti, jež budou připomenutím poslední popravy v Terezíně 2. 5. 1945. Poté bude ve spolupráci s Ústředním výborem Českého svazu bojovníků za svobodu pořádána tradiční Terezínská tryzna jako ústřední vzpomínkové shromáždění k uctění památky obětí nacistické okupace. Tohoto shromáždění se pravidelně účastní čelní představitelé politického a veřejného života, jakož i diplomatictí zástupci zemí, jejichž občané byli za války vězněni v represivních zařízeních v Terezíně a Litoměřicích;
- dne 12. června 2011 připraví Památník Terezín ve spolupráci s Institutem Rafaela Schächtera koncert ve IV. dvoře Malé pevnosti, kde bude provedena 9. symfonie s „Ódou na radost“ Ludwiga van Beethovena;
- v Den památky obětí komunistického režimu 27. června, který je výročním dnem popravy dr. Milady Horákové v roce 1950, se budou každoročně konat vzpomínková shromáždění v Pamětní síni Malé pevnosti;
- v měsíci září se v termínu určeném pohyblivě podle hebrejského kalendáře bude na pietním místě u řeky Ohře a v areálu Židovského hřbitova v Terezíně pravidelně konat tryzna Kever Avot za oběti holokaustu z českých zemí;
- dne 16. října se budou každoročně konat vzpomínkové akce k uctění památky obětí transportu do vyhlazovacího tábora Osvětim – Březinka z 16. 10. 1944, jakož i k připomenutí počátku deportací židovského obyvatelstva z českých zemí v roce 1941;
- ve spolupráci s Konfederací politických vězňů se budou každoročně konat vzpomínková shromáždění k uctění památky výročí narození Milady Horákové (25. 12. 1901).

Významná výročí:

- Dne 16. října 2011 se uskuteční vzpomínkové akce k 70. výročí vzniku terezínského ghetta. Jejich hlavní součástí bude setkání bývalých vězňů ghetta, které Památník Terezín připraví ve spolupráci s Terezínskou iniciativou;
- dne 6. května 2012 si Památník připomene 65. výročí svého vzniku;

- dne 8. března 2014 uctíme 70. výročí hromadné popravu více než 3 700 vězňů tzv. rodinného tábora terezínských vězňů v Osvětimi, kteří pocházeli z českých zemí (jednalo se o největší hromadnou popravu občanů okupovaného Československa v letech 2. světové války);
- počátkem června 2014 si připomeneme 70. výročí vzniku koncentračního tábora v Litoměřicích;
- dne 8. května 2015 si připomeneme 70. výročí osvobození nacistických represivních zařízení v Terezíně a Litoměřicích.

Vedle uvedených každoročních vzpomínkových akcí budou pořádány pietní akty k jednotlivým výročím, jakož i setkání bývalých vězňů. Přípravovány budou příležitostné výstavy výtvarné i dokumentární (v průměru se předpokládá konání sedmi výstav ročně).

Ediční a propagační činnost bude zahrnovat vydávání „Terezínských listů“ jako ročenky Památníku Terezín a čtvrtletníku „Zpravodaj. Vzdělávací a informační bulletin.“

Průběžně budou vydávány informační materiály a katalogy k příležitostným výstavám.

Soustavná pozornost oddělení vnějších vztahů a marketingu Památníku bude věnována přípravě a doškolování průvodců, pro které bude každoročně před zahájením sezóny uspořádán seminář. Toto oddělení bude i nadále spolupracovat se sdělovacími prostředky (webová prezentace Památníku, tištěná média, televize a rozhlas), poskytovat články a informace o akcích v Památníku Terezín, vydávat tiskové zprávy k významným událostem, spolupracovat s cestovními kancelářemi a jejich profesními sdruženími a dalšími subjekty činnými v cestovním ruchu (veletrhy, soutěže atd.) Dále bude zajišťovat odborné praxe a metodickou podporu studentům oborů cestovního ruchu, příp. muzeologie.

Na základě společně přijatého Memoranda o spolupráci v oblasti cestovního ruchu bude Památník Terezín spolupracovat s městy Terezín a Litoměřice na rozvoji cestovního ruchu v regionu.

e) Vnější kontakty a spolupráce.

Vzhledem ke specifickému poslání Památníku Terezín mají veliký význam na jedné straně kontakty, které udržuje s bývalými vězni a jejich organizacemi, na druhé straně kontakty se širokým spektrem muzejních, výzkumných a pedagogických institucí z domova i ze zahraničí, ale i s jednotlivci, kteří se problematice rasové a politické perzekuce v letech druhé světové války věnují ať již jako odborníci, nebo jako zainteresované osoby.

Největší a neaktivnější z organizací bývalých vězňů je Terezínská iniciativa, která sdružuje bývalé vězně terezínského ghetta a do své činnosti zapojuje i příslušníky druhé a třetí generace. Počítá se s pokračováním její spolupráce s Památkem Terezín a pokračováním její všestranné podpory výzkumných, muzejních a vzdělávacích aktivit Památníku. V oblasti výzkumu dějin terezínského ghetta bude pokračovat spolupráce s Institutem Terezínské iniciativy v Praze při získávání materiálů v domácích i zahraničních archivech, při výměně informací a vzájemném doplňování materiálů na internetových stránkách Institutu a Památníku. Předpokládá se, že v příštích pěti letech budeme ještě moci využívat i účasti členů Terezínské iniciativy na realizaci vzdělávacích programů Památníku Terezín osvědčenou formou besed s domácími i zahraničními skupinami mládeže a v seminářích pedagogů.

Naproti tomu v případě bývalých vězňů policejní věznice gestapa v Malé pevnosti a jejich vyššímu věkovému průměru a malému počtu bude možno využít jejich spolupráce jen velmi vzácně.

Trvalá pozornost bude věnována pokračování spolupráce s partnerskými institucemi. Z domácích to vedle již zmíněného Institutu Terezínské iniciativy bude především Židovské muzeum v Praze, s nímž bude pokračovat spolupráce při výzkumné činnosti, vzájemném poskytování materiálů k výstavním a jiným účelům a při vzdělávací činnosti. Mezinárodní význam bude mít v příštích letech spolupráce s tímto muzeem při realizaci projektu EHRI podporovaného Evropskou unií. Jeho cílem je vytvoření internetového portálu k archivním a muzejním sbírkám a dokumentům týkajícím se problematiky holokaustu. Jednou ze součástí tohoto rozsáhlého projektu bude i vytvoření společného informačního systému o archivních fondech k dějinám terezínského ghetta. Vedle Památníku Terezín a Židovského muzea v Praze se na tomto dílčím projektu podílejí izraelské památníky Yad Vashem a Beit Theresienstadt. Z domácích institucí budeme dále spolupracovat s Muzeem romské kultury v Brně, Památkem Lidice, Národním archivem v Praze, Ústavem pro soudobé dějiny AV ČR a Národním muzeem v Praze.

V příštích letech se předpokládá úzká spolupráce s Evropským institutem odkazu Šoa, který byl založen na mezinárodní konferenci o osudech židovského majetku uloupeného nacisty (ESLI – European Shoah Legacy Institute). Tento institut, který provizorně sídlí v Praze, bude od roku 2013 sídlit v Terezíně a předpokládá se spolupráce v oblasti výstavní, výzkumné i vzdělávací činnosti.

Po demokratických přeměnách se rozvinula spolupráce s řadou zahraničních památníků a dalších institucí, které se zabývají připomínáním památky obětí rasové

a politické perzekuce v zemích ovládaných nacistickým Německem, shromažďují písemné a hmotné památky z tohoto období a organizují výzkum a vzdělávání o této problematice. Partnerské vztahy a spolupráce s těmito institucemi budou dále prohlubovány a rozvíjeny. Jedná se o tyto partnery: V Polsku Státní muzeum Auschwitz-Birkenau v Osvětimi, Státní muzeum v Majdanku a Muzeum Gross-Rosen, v Izraeli památníky Yad Vashem v Jeruzalémě a Beit Theresienstadt v Givat Haim Ichud, ve Spojených státech amerických United States Holocaust Memorial Museum ve Washingtonu, Museum of Jewish Heritage v New Yorku a University of South California Shoah Foundation Institute v Los Angeles, v Nizozemsku Anne Frank House v Amsterdamu, v Německu Památník Flossenbürg, Památník Buchenwald, Památník Dachau, Památník Sachsenhausen, Památník Ravensbrück a Dům konference ve Wannsee, v Rakousku Památník Mauthausen a Dokumentationsarchiv des österreichischen Widerstandes ve Vídni, v Norsku Památník Falstad, na Slovensku Muzeum SNP v Banské Bystrici, Dokumentační centrum holokaustu v Bratislavě a Muzeum židovské kultury v Bratislavě.

I v příštích pěti letech bude pokračovat spolupráce se spolky přátel a podporovatelů Terezína, které působí v německých spolkových zemích Sasko, Braniborsko a Dolní Sasko.

Nadále bude pokračovat činnost zástupců Památníku Terezín v mezinárodních organizacích, které se zabývají výzkumnými, muzejními a vzdělávacími aktivitami souvisejícími s připomínáním památky obětí nacistické rasové a politické perzekuce. Nejvýznamnější z nich je mezivládní organizace Task Force for International Cooperation on Holocaust Education, Remembrance and Research (ITF), která sdružuje již 27 členských zemí. Pracovníci Památníku Terezín jsou členy delegace České republiky v ITF a pracují v jejích stálých odborných komisích (Akademická komise a Komise pro památníky).

Další z těchto organizací je Mezinárodní organizace muzeí ICOM. Zástupci Památníku Terezín budou nadále působit v jejím výboru IC MEMO, který sdružuje památníky a muzea zločinů proti lidskosti spáchaných státními režimy.

Nadále bude Památník Terezín zastoupen v Kuratoriu bavorských památníků a v Mezinárodním fóru Mauthausen. V obou těchto sdruženích si zástupci památníků nacistické perzekuce a organizací bývalých vězňů z různých zemí vyměňují informace a posuzují koncepční návrhy týkající se současné i budoucí činnosti památníků.

Památník Terezín bude rovněž nadále spolupracovat s členskými organizacemi mezinárodního sdružení International Coalition of Sites of Conscience, v němž reprezentuje jeden z hlavních památníků holokaustu.

V oblasti vzdělávání bude v příštím pětiletém období pokračovat mezinárodní spolupráce Památníku Terezín s partnerskými institucemi v Izraeli (Památník Yad Vashem), Polsku (Státní muzeum Auschwitz-Birkenau v Osvětimi) a Německu (Památník Ravensbrück) při přípravě speciálních seminářů dalšího vzdělávání pro české učitele. Chceme rovněž navázat na první úspěšné společné programy uskutečněné ve spolupráci s partnery ve Francii (Mémorial de la Shoah Paříž a Maison d'Izieu).

Pokračovat bude také spolupráce s česko-německou organizací Tandem – Koordinační centrum česko – německých výměn mládeže se sídlem v Praze a Regensburgu.

Specifickou oblast zahraničních styků Památníku Terezín bude nadále představovat péče o stálé expozice České republiky v bývalých koncentračních táborech Osvětim a Ravensbrück, které Památník Terezín z pověření Ministerstva kultury České republiky vybudoval a spravuje.

f) Technická činnost.

Na úseku technické činnosti budou v letech 2011-2015 probíhat následující hlavní akce:

- Bude pokračovat odstraňování následků povodně, která postihla Památník Terezín v roce 2002. Je třeba dokončit rozpracované akce a zahájit nové, vyplývající z aktuálního stavu a navazující na provedené práce. V roce 2010 se podařilo dokončit rozsáhlou sanaci podzemního pevnostního systému Malé pevnosti. Celá stavba je nyní v zajištěném stavu, ve kterém je zabráněno další destrukci a devastacím konstrukcí. Otázkou do příštích let je obnova alespoň některých částí opevnění, které byly v minulosti odstraněny (především úsek kontreskarpy u popraviště).

- Další fází celkové obnovy Malé pevnosti je sanace pohledového pevnostního zdiva. Práce byly zahájeny zkušebním úsekem již v letech 2004-2005. Pro nedostatek prostředků byly prozatím přerušeny. Je však třeba v nich po zajištění finančního krytí pokračovat. Znovuzahájení těchto prací se předpokládá v roce 2012.

- Od roku 2010 probíhá oprava havarijního stavu Kolumbária – bývalého Ravelinu 16 Hlavní pevnosti. Oprava je nákladná, probíhá postupně v etapách, výhled jejího dokončení je v roce 2013.

- V letech 2014–2015 proběhnou konečné úpravy objektu Kolumbária a rekultivace jeho okolí tak, aby celý areál mohl být zpřístupněn návštěvnícké veřejnosti.

- V letech 2011–2012 bude pokračovat oprava fasád objektů bývalého správního dvora v Malé pevnosti.
- V období let 2012 – 2013 proběhne oprava objektů v ženském dvoře a v dílenském dvoře bývalé policejní věznice gestapa v Malé pevnosti.
- Zkušenosti z povodní, kterými Památník v uplynulých letech prošel, byly využity v přípravě projekčního návrhu protipovodňových opatření pro areál Malé pevnosti, jejichž realizace bude zahájena v roce 2011.
- V roce 2011 se uskuteční rekonstrukce mansardy nad bývalou modlitebnou z doby ghetta v dvorním traktu objektu Dlouhá 17 v Terezíně. Následně v ní bude zbudována replika obydlí vězňů a objekt bude zpřístupněn veřejnosti jako součást návštěvnické trasy.
- V roce 2014 bude vybudován nový depozitář pro velkoplošná výtvarná díla a sbírkové předměty.

Trvalou součástí technické činnosti bude i v následujících letech zajištění běžné údržby všech objektů a areálů Památníku, údržby zeleně a technické podpory při konání pietních, výstavních a vzdělávacích akcí Památníku.

g) Výhled dalších investičních akcí.

- Zkušenosti z povodní, kterými Památník v uplynulých letech prošel, byly využity v přípravě projekčního návrhu protipovodňových opatření pro areál Malé pevnosti, jejichž realizace bude zahájena v roce 2011. Realizace alespoň základních potřebných opatření si vyžádá 2 mil. Kč.
- V roce 2014 bude vybudován nový depozitář pro velkoplošná výtvarná díla a sbírkové předměty. Tato záležitost je ve fázi plánování. Nelze zatím odhadnout jeho realizaci ani finanční potřeby.